
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy dizayn faoliyatiga tayyorlash mazmuni va tuzilmasi

---

O'rinova Feruza U'ljayevna –
Farg'ona davlat universiteti
Maktabgacha ta'lim kafedrasini professori,
pedagogika fanlari nomzodi, dotsent
E-mail: furinova3@gmail.com

***Annotatsiya.** Zamonaviy pedagogik nazariya va amaliyotda bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlash jarayonini takomillashtirishda bir qator ilmiy yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. mazkur maqolada bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning muhim tarkibiy qismlari va ularning mazmuni ifoda etilgan. ushbu kompetensiya pedagogik faoliyatning rejalashtirish, tashkil etish, baholash va tahlil qilish bosqichlarini o'z ichiga oladi. maqolada raqamli ta'lim muhitida bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash tuzilmasi tizimli va integrativ yondashuvlar yoritib berilgan.*

***Kalit so'zlar:** kasbiy faoliyat, kasbiy kompetensiya, psixologik, kommunikativ, metodik va axborot-kommunikatsion kompetensiya, kasbiy kompetentligi pedagogik, psixologik, kommunikativ, metodik va axborot-kommunikatsion kompetensiyalardan raqamli didaktika, pedagogik dizayn, kasbiy kompetensiya, bo'lajak tarbiyachi, raqamli ta'lim muhiti.*

Содержание и структура подготовки будущих педагогов к профессиональной деятельности в области дизайна в цифровой образовательной среде

***Аннотация.** В современной педагогической теории и практике ряд научных подходов играет важную роль в совершенствовании процесса подготовки будущих педагогов. В данной статье описываются важные компоненты подготовки будущих педагогов к профессиональной деятельности и их содержание. Эта компетенция включает этапы планирования, организации, оценки и анализа*

педагогической деятельности. В статье освещается структура подготовки будущих педагогов к профессиональной деятельности в цифровой образовательной среде, систематический и интегративный подходы.

Ключевые слова: профессиональная деятельность, профессиональная компетентность, психологическая, коммуникативная, методологическая и информационно-коммуникационная компетентность, педагогическая профессиональная компетентность, психологическая, коммуникативная, методологическая и информационно-коммуникационная компетентность, цифровая дидактика, педагогический дизайн, профессиональная компетентность, будущий педагог, цифровая образовательная среда.

Content and structure of preparing future educators for professional design activities in a digital educational environment

***Annotation.** In modern pedagogical theory and practice, a number of scientific approaches are important in improving the process of training future educators. This article describes the important components of preparing future educators for professional activity and their content. This competency includes the stages of planning, organization, evaluation and analysis of pedagogical activity. The article highlights the structure of preparing future educators for professional activity in a digital educational environment, systematic and integrative approaches.*

***Keywords:** professional activity, professional competence, psychological, communicative, methodological and information-communication competence, professional competence pedagogical, psychological, communicative, methodological and information-communication competences, digital didactics, pedagogical design, professional competence, future educator, digital educational environment.*

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborotlashgan jamiyat sharoitida ta'lim tizimi, ayniqsa maktabgacha ta'lim sohasi zamonaviy raqamli texnologiyalar bilan uyg'un rivojlanmoqda. Raqamli ta'lim muhiti ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, pedagogik jarayonlarni innovatsion usullarda boshqarish, ta'lim sifatini oshirish va bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish uchun keng imkoniyat yaratadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachi faoliyati nafaqat bolalarga ta'lim-tarbiya berish, balki raqamli vositalar orqali o'quv jarayonini tashkil qilish, ota-onalar bilan onlayn hamkorlik qilish, elektron hujjatlarni yuritish va pedagogik faoliyatni zamonaviy yondashuv asosida rejalashtirishni ham talab etadi. Shu sababli bo'lajak tarbiyachilarni raqamli ta'lim muhitida kasbiy faoliyatga tayyorlash mazmuni alohida dolzarb masaladir.

Zamonaviy ta'lim tizimida inson kapitali va intellektual salohiyatni rivojlantirish ustuvor vazifalardan biri sifatida qaralmoqda. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim tizimida faoliyat yurituvchi tarbiyachilarning kasbiy tayyorgarligi, pedagogik mahorati va innovatsion faoliyatga tayyorligi jamiyat taraqqiyotida muhim o'rin tutadi. Shu sababli, bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonini zamonaviy yondashuvlar asosida tashkil etish, uning mazmuni va tuzilmasini takomillashtirish pedagogika fanining dolzarb ilmiy muammolaridan biri hisoblanadi. Ma'lumki, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida

tarbiyachi bolaning shaxsiy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlovchi asosiy pedagogik sub'ekt hisoblanadi. Shu boisdan ham bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayoni faqat nazariy bilimlarni berish bilan cheklanmasdan, balki ularda amaliy ko'nikmalar, ijodiy fikrlash, pedagogik refleksiya va innovatsion faoliyatga tayyorlikni shakllantirishni ham nazarda tutadi. Bu esa ta'lim jarayonini kompetentlikka asoslangan, shaxsga yo'naltirilgan va faoliyatga asoslangan yondashuvlar asosida tashkil etishni talab qiladi.

Zamonaviy pedagogik nazariya va amaliyotda bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlash jarayonini takomillashtirishda bir qator ilmiy yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. Jumladan, kompetentlikka asoslangan yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, aksiologik yondashuv, faoliyatga asoslangan ta'lim, integrativ va innovatsion yondashuvlar tarbiyachilarning kasbiy tayyorgarligini samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Ushbu yondashuvlar asosida ta'lim jarayoni talabalarning faol ishtirokini ta'minlash, mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish va kasbiy kompetentlikni shakllantirishga yo'naltiriladi.

Kompetentlikka asoslangan yondashuv bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlash jarayonida alohida ahamiyat kasb etadi. Mazkur yondashuvga ko'ra, ta'lim jarayonida talabalarda muayyan bilimlar majmuini shakllantirish bilan birga, ularni amaliyotda samarali qo'llay olish qobiliyatini rivojlantirishga e'tibor qaratiladi. Bu esa tarbiyachining kasbiy kompetentligini shakllantirishga xizmat qiladi. Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetentligi pedagogik, psixologik, kommunikativ, metodik va axborot-kommunikatsion kompetensiyalardan iborat bo'lib, ularning uyg'un rivojlanishi tarbiyachining kasbiy faoliyat samaradorligini ta'minlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Bugungi ta'lim raqamlashtirish jarayonini boshdan kechirish bilan birga, ta'lim berish va ta'lim olish yangi formatga ko'chayotganligiga moslashishi bilan ham izohlanadi. Bugungi kunda o'quv adabiyotlarining yangi avlodi – elektron o'quv-metodik adabiyotlarni yaratishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bular o'z navbatida bo'lajak kadrlarga qo'yilayotgan talablarni qayta ko'rib chiqishga, ularda nafaqat fanlar bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish va rivojlantirish, balki bozor iqtisodiyotiga asoslangan, raqobat kuchli bo'lgan mehnat bozorida o'z qiziqishi, layoqati, iqtidori, salohiyati, qobiliyati va ehtiyojlariga mos sohani topa olish, yaratilgan zamonaviy texnik shart-sharoitlardan to'la foydalana olish ko'nikmalarini shakllantirishni talab etmoqda. Buning uchun esa, bo'lajak pedagoglarda zamonaviy bilim va ko'nikmalar, xususan, pedagogik va axborot texnologiyalariga asoslangan integratsiyalashgan bilim va ko'nikmalar shakllanishi lozim.

Bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash mazmuni - bu tarbiyachi kasbiga oid bilim, ko'nikma, malaka, kompetensiya, qadriyat va pedagogik tajribalarni shakllantirishga xizmat qiluvchi ta'lim mazmuni va pedagogik jarayonlar majmuasidir.

Raqamli ta'lim muhitida esa mazkur tayyorgarlik quyidagilarni qamrab oladi:

- raqamli texnologiyalarni bilish;
- ularni ta'lim jarayoniga tatbiq etish;
- elektron ta'lim resurslaridan foydalanish;
- pedagogik jarayonni onlayn boshqarish;
- axborot xavfsizligini ta'minlash.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim yondashuvi ham bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlash mazmunini belgilashda muhim o'rin tutadi. Ushbu yondashuvga ko'ra, ta'lim jarayonida har bir talabaning individual qobiliyati, qiziqishlari va ehtiyojlari inobatga olinadi. Bu esa talabalarning kasbiy faoliyatga nisbatan ijobiy munosabatini shakllantirish, ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirish hamda mustaqil fikrlash qobiliyatini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Bunday yondashuv natijasida talabalarda pedagogik faoliyatga nisbatan mas'uliyatli munosabat va kasbiy motivatsiya shakllanadi.

Zamonaviy yondashuvlar asosida bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlash mazmunini belgilashda integrativ yondashuv ham muhim ahamiyatga ega. Integrativ yondashuv ta'lim mazmunida turli fanlar o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Masalan, pedagogika, psixologiya, metodika va axborot texnologiyalari fanlari o'rtasidagi integratsiya bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy tayyorgarligini kompleks ravishda shakllantirish imkonini beradi. Bu esa talabalarda pedagogik faoliyatga doir muammolarni kompleks tahlil qilish va samarali hal etish qobiliyatini rivojlantiradi.

NATIJARLAR VA MUHOKAMA

Bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash mazmuni bir necha muhim tarkibiy qismlardan iborat bo'lib, ular o'zaro uzviy bog'liq holda amal qiladi. Ushbu mazmun, odatda, kognitiv, faoliyatli va aksiologik komponentlardan tashkil topadi. Kasbiy kompetentligi pedagogik, psixologik, kommunikativ, metodik va axborot-kommunikatsion kompetensiyalardan bo'lajak tarbiyachilarning pedagogik, psixologik va metodik bilimlar tizimini qamrab oladi. Bu bilimlar talabalarga maktabgacha ta'lim jarayonini ilmiy asosda tashkil etish imkonini beradi.

Faoliyatli komponent esa talabalarda kasbiy ko'nikma va malakalarni shakllantirishga qaratilgan. Ushbu komponent doirasida talabalar pedagogik faoliyatga oid amaliy mashg'ulotlar, pedagogik amaliyot, treninglar va simulyasiya mashg'ulotlari orqali zarur ko'nikmalarni egallaydi. Bu jarayonda talabalar bolalar bilan ishlash, ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish, o'quv-tarbiyaviy faoliyatni rejalashtirish va tahlil qilish kabi muhim pedagogik ko'nikmalarni rivojlantiradi.

Aksiologik komponent esa bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy qadriyatlar, axloqiy me'yorlar va pedagogik madaniyatni shakllantirishga qaratilgan. Bu komponent tarbiyachining kasbiy faoliyatida insonparvarlik, mas'uliyat, bolalarga mehr va hurmat kabi muhim qadriyatlarni qaror toptirishga xizmat qiladi. Natijada tarbiyachi nafaqat bilimli mutaxassis, balki yuksak ma'naviy fazilatlariga ega pedagog sifatida shakllanadi.

Zamonaviy yondashuvlar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi. Jumladan, interaktiv ta'lim metodlari, loyiha asosida o'qitish, keys-stadi, muammoli ta'lim, pedagogik simulyasiya va raqamli ta'lim platformalari talabalarning faolligini oshirishga xizmat qiladi. Bu texnologiyalar orqali talabalarning tahliliy va tanqidiy fikrlash qobiliyati, ijodiy yondashuvi hamda mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalari rivojlanadi. Shu bilan birga, bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlash jarayonida pedagogik amaliyot muhim o'rin tutadi. Pedagogik amaliyot talabalarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan bog'lash imkonini beradi. Ushbu jarayonda talabalar maktabgacha ta'lim muassasalarida tarbiyaviy ishlarini tashkil etish, bolalar bilan muloqot o'rnatish, ta'limiy mashg'ulotlar o'tkazish va ularni tahlil qilish kabi muhim kasbiy tajribani orttiradi.

XULOSA

Zamonaviy yondashuvlar asosida bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash mazmuni va tuzilmasi kompleks xarakterga ega bo'lib, u pedagogik bilimlar, amaliy ko'nikmalar va kasbiy qadriyatlarni uyg'un rivojlantirishga qaratilgan. Bu jarayonda kompetentlikka asoslangan ta'lim, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, integrativ va innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur yondashuvlar bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy tayyorgarligini yuksaltirish, ularni maktabgacha ta'lim tizimida samarali faoliyat yuritishga tayyorlash hamda ta'lim-tarbiya jarayoni sifatini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mishra P., Koehler M. J. Technological Pedagogical Content Knowledge // Teachers College Record. – 2006. – №6. – B. 1017–1054.
2. Selwyn N. Education and Technology. – London: Bloomsbury, 2016.
3. Urinova F. U. Steam implementation in the organization of activities of the development centers in preschool education //European Journal of Pedagogical Initiatives and Educational Practices. – 2024. – T. 2. – №. 5. – S. 45-49.
4. Tursunov J.Ye. Dizayn loyihalar vositasida o'quvchilar kreativlik qobiliyatlarini shakllantirish masalalari. //Namangan davlat universiteti axborotnomasi, 3-son 2021 yil. – b.502-508.
5. O'ljayevna O. F. Et al. Maktabgacha ta'lim tashkiloti boshqaruvining o'ziga xos xususiyatlari //Pedagog. – 2024. – T. 7. – №. 5. – S. 827-831.